

JAN KŘIPAČ / 29. 5. 2017

Tony, tobě přeskočilo

Teprve ve svém druhém celovečerním filmu, natočeném podle vlastního námětu a scénáře, mohla Věra Plívová-Šimková naplno rozvinout poetiku, v níž dokázala jedinečným způsobem vystihnout spontánní, hravý a bezelstný svět dětí.

Snímku *Tony, tobě přeskočilo* (1969) předcházela režisérčin zdařilý debut *Káťa a krokodýl* (1964). Tuto adaptaci dětské knížky N. V. Gernětové a G. B. Jagdfelda měl původně režírovat zkušený Jan Valášek, který však onemocněl, a barrandovská dramaturgie se rozhodla natáčení svěřit mladé asistentce Vojtěcha Jasného (*Touha*) a Karla Kachyni (*Král Šumavy*). Plívová-Šimková se realizace cizí látky ujala, zvláště když se předtím marně pokoušela prosadit svůj scénář k celovečernímu filmu o dospívajících dívkách *Tenhle den* (1963).

Mezinárodní ohlas (mj. hlavní cena na festivalu v Gijónu) *Káti a krokodýla* pak usnadnil režisérce její další působení na Barrandově. Spolu s Františkem Pavlíčkem^[1] napsala scénář s názvem *Hnízdo* (a podtitulem *Prášilek a Tony Sarka Farka*), v němž se ohlížela za svým dětstvím v rodném Podkrkonoší. Předobrazem hlavní postavy venkovského hospodáře, který se postupně ujme výchovy čtyř dětí z dětského domova, se stala její ovdovělá maminka, a prostředím, ve kterém se celý příběh odehrává, bylo okolí rodinné chalupy v obci Chuchelna. Genius loci podkrkonošské krajiny se od této chvíle stal určujícím rysem také dalších autorských příběhů Plívové-Šimkové.

Literární scénář byl schválen v dubnu 1968, technický, který vypracovala režisérka sama, o měsíc později. Začátkem července se začalo s natáčením, které se protáhlo až do půlky října a na němž se režijně podílela rovněž Drahomíra Králová. Původním záměrem Plívové-Šimkové bylo natočit snímek pokud možno v reálu – nejen v podkrkonošské přírodě, ale také v rodné chalupě. Kvůli stísněným prostorům v domě se však musel štáb nakonec přesunout do hostivařského ateliéru, v němž vznikly interiérové scény.^[2]

K celkovému vyznění snímku ovšem velmi přispívá právě okolní venkovská krajina, která skýtá nepřeberné množství podnětů k dětským hrám a aktivitám. Hrdinové Plívové-Šimkové překypují energií, nápady a důvtipem. To však neznamena, že režisérka vykresluje dětský svět přehnaně idealisticky. Naopak – mnohé události jsou prosty jakéhokoli sentimentu a působí někdy až krutě (hra na smrt rodičů, nebezpečné „výpravy“ s nemluvnětem, skoky do sena ze střechy stodoly ad.). Podobně i hlavní postava Tonyho je ukázána ze své stinné stránky: samotářský strýček se rád napije slivovice, zanedává si a udržuje domácnost v permanentním nepořádku. Přesto si k dětem najde pro svou dobrosrdečnost rychle cestu a stane se pro ně opravdovým rodičem.

Režisérka už při psaní scénáře zamýšlela obsadit titulní roli slovenským hercem Jozefem Kronerem (*Obchod na korze*): „Byl to pro mne jediný Tony. Byla jsem přesvědčena, že on má to člověčí jádro, které dokáže vytvořit našim čtyřem dětem opravdové hnízdo a udržet v něm teplo. Když jsme však začali s přípravami realizace, byl pan Kroner již obsazen do jiného filmu. Neuměla jsem se zbavit své představy a rozjela jsem se za ním do Bratislavy. Tam jsem se od něho dozvěděla, že má bratra Ludvíka, který žije a pracuje jako autolakýrník v Povážské Bystrici, že hraje ochotnické divadlo, jako hrával jeho dnes tak úspěšný bratr, viděla jsem jeho fotografie a pozvala ho na herecké zkoušky před kameru. Takovým řízením osudu se tedy objevil nakonec v našem filmu.“^[3]

Postavou Tonyho se započíná barrandovské angažmá tehdy třiačtyřicetiletého Ľudovíta Kronera, který později účinkoval – pomineme-li množství slovenských děl – ve snímcích jako *Smuteční slavnost*, *Stíny horkého léta* či *Božská Ema*. Do dětských rolí režisérka vybrala talentované debutanty v kombinaci se zkušenějšími představiteli v čele s desetiletým Josefem Filipem (*Máte doma Iva?*, *Povídky o dětech*). Obsazení doplnily výrazné herečky ve vedlejších, avšak typově vyhraněných rolích – Věra Tichánková jako vdavekchtivá vdova a Pavla Maršálková jako neodbytná sociální pracovnice.^[4]

Snímek vyniká oproti jiným dětským filmům, tíhnuoucím k vizuální stylizaci, bezprostředním černobílým obrazem kameramana Vladimíra Skalského, který se věnoval většinou dokumentární tvorbě (spolupráce s Radúzem Činčerou, Rudolfem Krejčíkem, Janem Špátou, Jaromilem Jirešem ad.). Jeho syrová, nepřikrášlená kamera

předznamenala výtvarnou podobu pozdějších snímků Plívové-Šimkové ze sedmdesátých let, na nichž se podílel Emil Sirotek. Ve filmu *Tony, tobě přeskočilo* jsou převládající ruční záběry navázané na živelný projev dětských protagonistů.

Mizanscéna je u Plívové-Šimkové často naplněna akcí, kterou nelze vměstnat do úzce vymezeného statického rámu. Proto se dává kamera spolu s herci do pohybu a vytváří s nimi jeden spontánní vír energie a života.

Film měl – již pod změněným názvem parafrázujícím titul Saroyanova románu *Tati, tobě přeskočilo* – premiéru 18. dubna 1969. O týden později soutěžil na Mezinárodní přehlídce filmů pro děti a mládež v Gottwaldově, kde získal hlavní cenu Zlatý stříbrček. Následně byl prodán do řady zahraničních zemí, včetně několika západoevropských (Německo, Nizozemsko, Skandinávie). Dosud nikdy nevyšel na video či digitálních nosičích. Diváci ho budou moci opět zhlédnout v neděli 4. června od 14 hod. na kanálu CS Film.

Tony, tobě přeskočilo (ČSSR 1969). Režie: Věra Plívová-Šimková, Drahomíra Králová, scénář: Věra Plívová-Šimková, František Pavlíček, kamera: Vladimír Skalský, hudba: Svatopluk Havelka, střih: Miroslav Hájek, hrají: Josef Filip, Josef Masničák, Zdenka Smrčková, Jiřina Šolcová, Ľudovít Kroner, Adam Matejka, Věra Tichánková, Pavla Maršálková a další. Československý státní film, 88 min.

Poznámky:

[1] Spolupráce pokračovala filmy *Lišáci – Myšáci a Šibeničák* (1970) a *O Sněhurce* (1972).

[2] viz Frýdlová, Pavla. Rozhovor s Věrou Plívovou-Šimkovou o jejích filmech. *Film a doba*, roč. 22, 1976, č. 8, s. 446.

[3] -kš, *Tony, tobě přeskočilo*. *Filmový přehled* 1969, č. 9 (14. 3.), nestr.

[4] Recenzentka francouzského časopisu *Image et Son* si povšimla poněkud jednostranného uchopení ženských postav: „Je zvláštní, že tento film, pojatý a

režirovaný dvěma ženami, je značně misogynický. Dvě ženské postavy, zvědavá, dotěrná sousedka a horlivá sociální pracovnice se zdají tady být jen proto, aby udusily každou radost ze života. Starají se jenom o pořádek, šetrnost a morálku, což zcela zavrhnou Tony a všechny děti, které mají radost z činnosti i bezstarostného utrácení, a jak se zdá, ovládají umění života, které je úplně cizí dospělým ženám, ale velmi blízké divákům.“ (Lajeunesse, Jacqueline. Tony devient fou. Image et Son 1969. č. 230–231 /září – říjen/. s. 282–283, cit. dle *Československá kinematografie ve světle zahraničního tisku* 1969, č. 11, s. 28–29.)